

5. Պառկելու գնացած ժամանակը չգար ծնողաց ձեռքը համբուրելու կամ սիրոյ եւ յարգանաց ուրիշ նշան մը տալու :

6. Մեկուն դանակ, պատառաքաղ, զմէլին, կտրոց տալու ատեն կօթին տեղը բերնին կողմը անոնց կերկրեցնէ :

7. Փուճ բան մը ցուցնելու համար ուրիշներուն հարկաւոր խօսակցութիւնը կընդհատէ :

8. Ընկերութեան մէջ անդադար ժամացոյցը կըհանէ կընայի. չմտածեր որ անով տեսնողները կըկարծեն որ իրենցմէ ձանձրացեր է, եւ կամ փառաւոր ժամացոյց ունենալը կուգէ անոնց իմացընէ :

9. Մեկը բաշկինակ կամ բուղթ մը որ գետինը ձգէ, ամենեւին չփութար որ վերցընէ տայ. չգիտեր որ այսպիսի փոքրիկ ծառայութիւններով տղայք իրենք զիրենք շատ կըսիրցընեն ու ազնիւ սիրտ ունենալին կըյայտնեն :

10. Օտարի պարտեզն որ մտնէ, առանց հարցընելու ծաղիկ կամ պտուղ կըփրցընէ, չսպասեր որ ուրիշները զինքը յորդորեն : Գիտնալու է որ մարդս եւ ոչ բարեկամին պարտեզէն բան փրցընելու է առանց հրաւիրուելու :

11. Մարմնոյ պակասութիւն ունեցողներուն ձեւերը կընէ :

12. Թէ որ յանկարծ մեկը ոտքին վրայ կոխէ կամ անգգուշութեամբ զինքը քիչ մը հրէ, դառն յանդիմանութիւններ կուտայ : Աչք չունիս, առջեւդ չնայիս կըպոռայ. որ ընդհակառակն երէ այն պակասութեան մէջ գտնուողն իրմէ բողոքիւն ուզեր, ինքն անոր սիրտ տալով պէտք էր զրուցեր. Բան չկայ, Պարոն. հոգ մ'ընէք, ամենեւին ցաւ չիմացայ, եւ այլն :

13. Ինքը մեկուն մեկալին ոտքին կըկոխէ ու փոյրը չըլլար. որ երէ սխալմամբ ալ կոխելու ըլլար, պիտի դառնար բողոքիւն ըրէք, Պարոն, պիտի ըսեր ու անոր սիրտը պիտի առնէր :

14. Երբ տեսնէ որ մեկը զինովութեամբ խեղքը կորսընցուցեր է, վրան ցաւելու տեղ որ այնպէս ինքզինքը անբանից կարգը իջուցեր է, անոր հետը կիյնայ, եւ այնպիսի անմարդավայել տեսարանով կըզուարճանայ :

15. Յուցընել ուզած անձը, կամ որուն վրայ որ կըխօսի՝ մատովը կըցուցընէ :

16. Իբր Բէ բնակարանին մէջ ինքը միայն ըլլար՝ ուրիշի առջեւ յօրանջելով կերգէ, կըխօսի ու այլանդակ ձայներ կըհանէ :

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՁՐԻ ՄԷՋ ԼՈՂԱԼՈՒ ՎՏԱՆԳՆԵՐՆ ՈՒ ԱՆՈՆՅՄԷ ԱԶԱՏԵԼՈՒ ՀՆԱՐՔԸ.

Ամարուան տաքուն ընդարձակ ու վազուկ ջրի մէջ լողալը մարդուս մարմնոյն ճրջափ օգտակար ըլլալը յայտնի է ամենեցուն. բայց եւ այս օգտակարութիւնը ճրջափ անգամ շատերուն մահուան պատճառ կըլլայ. անոր համար կրկին եւ կրկին կըպատուիրեմք, մանաւանդ երիտասարդաց որ դոյզն զուարճութեան մը իրենց կեանքը չգոհնեն, մեծ խոհեմութեամբ լողան եւ մինչեւ որ լողայ լաւ չգիտնան՝ իրենց մէջքէն խորը չերթան :

Լողի վտանգները բազմաթիւ են. մեք անոնց ամենէն սոսկալիներուն վրայ խօսինք որ երեք են, այսինքն յորձանք՝ Բմրութիւն ծնկանց եւ ջրային բոյսք :

Յորձանքը կյոր ու արագ շարժում մըն է որ վազուկ ջրի երեսը կըպատահի : Յորձանքի մը կեղորոնը միշտ ձագարածու կըփորուի, եւ իր սաստկութեանը համեմատ կյորութիւնը մեծ կամ պզտիկ կըլլայ : Ընդունայն տեղ մարդս յորձանքի հետ կըկոտրուի, անոր դէմ դնելու՝ ձեռքէն ազատելու կաշխատի : Չարաջար կաշխատի, անդադար իր վրայ դառնալովը բոլոր ոյժը կըկորսընցունէ եւ մեջէն ալ չկրնար ելլել : Ինքզինքդ յորձանքին բող, ինքը միայն կրնայ գրեզ ազատել : Չես դիտած որ երբոր յորձանքի մը վրայ անշարժ մարմին մը որ նետուի, զոր օրինակ տեսնա՞մը, փայտի կտոր մը, ինչպէս անիկայ իր վրայ կըդառնայ կըպտուտկի եւ աներեւոյթ կըլլայ : Ձրին տակն ալ չկենար կըդառնայ, բայց ձեռացուցած շրջանը երբալով կըլայննայ, եւ այնպիսի տեղ կըհասնի ուր ալ յորձանքին զօրութիւնը վրան չազդեր. այն ատեն հոսանքին խաղաղ կտորը կըմտնէ, նորէն վեր ջրին երեսը կելլէ եւ դարձեալ կըսկսի իր ընթացքն առաջ տանիլ : Եւ այս գործողութեան համար երկար ժամանակ պէտք չէ : Դուն ալ ուրեմն այս անշարժ մարմնոյն պէս ըրէ, բող ինքզինքդ, գնա ջրին տակը, եւ ապահով եղիր որ յորձանքը գրեզ շուտով վեր կըհանէ : Քանի մը թուէ ջրին տակ կենալը լուրդորդի մը համար բան չէ :

Ծնկուրներուն Բմրութիւնը ջղերուն ու մկանանց յանկարծական քաշուելէն յառաջ կուգայ, որ լուրդորդին սաստիկ ցաւ պատճառելէն զատ՝ ջրօղուր անոր որ շարժում մը ընէ : Այսպիսի ատեն պէտք է որ կռնրկի վրայ կենայ ու ձեռուրներովն ինքզինքը վեր բռնէ : Յետոյ քիչ քիչ ոտքը վեր վերցընելու է ինչպէս Բէ կռունկին (եօքէ) վրայ

քայել ուզեր, վասն զի անանկով կամաց կամաց ջղերուն բմրութիւնը կերբայ եւ ծնկուրները կը բացուին :

Իսկ ջրային բոյսերը քեպետեա երկայն են, բարակ ու կակուղ, բայց խիստ դժուարաւ կը կոտորուին : Կարծես թէ ջրին տակէն բուսած ամուր ջուաններ են, եւ ամենքն ալ ջրին ընթացքին համեմատ մեկ կամ միւս կողմը կը ծռին : Մեջերնին քար մը նետէ, ձեռքովդ ջրին գարկ, եւ կը տեսնես որ այն շիւի շիտակ կեցած խոտերը կը սկսին շարժիլ, ծփիլ եւ օձի պէս պարզիլ ու գալարիլ : Անփորձ լուդորդն ասոնց որոգայքն որ իյնայ, փախչելով ազատիլ կուզէ, եւ ազատութեան տեղ մահ կը գտնէ : Փախչելու առաջին շարժումն որ կընէ, մեկէն քեպտը՝ ծնկուրներն ու վիզը կը բռնուին : Վտանգը կը սաստկանայ, յուսանաւորութիւնը ետեւէն կը հասնի : Խեղճը ազատելու համար բոյոր ճիգը կը քափէ, եւ փոխանակ ազատելու նոր շղթաներ վրան կ'աւելնան . խեղքը գլխէն կերբայ, առանց ըրածը գիտնալու կը շարժի, կը տապալարուի, ձեռքով ոտքով ազատելու կը ջնանայ : Այլ այն լողացող մարդ չէ, այլ տապալարուող ջրահեղձոյց մը : Կընկղմի, կը խըղդուի, եւ խոտերն այնպէս դիակին կը պլլուին

կը փաթրուին որ շատ անգամ ջրին հանդարտած ժամանակն ալ կ'արծես թէ չեն ուզեր որսերնին բողոյ :

Այս երկայն ու կաշուն խոտերուն մորթին դաշելով տուած անախորժ զգացմունքն ալ բաւական է շատ անգամ լուդորդին միտքը շփոթելու . եւ որովհետեւ ասիկայ աւելի բարոյական քան թէ բնական զգացում մըն է, պէտք է մարդ անով ջշքանի : Խոտ մը տեսածիդ պէս նայէ որ ջրին վրայ անշարժ կենաս, վասն զի որչափ խորը իջնաս, այնչափ աւելի խոտերը կը շատնան : Այս անտանելի խոտերէն ազատելու մեկ հնարքն ալ է փորուն վրայ կենալ, երկայն շունջ մը առնուլ ու գլուխը ջրին տակ խոթել : Այս դրից մեջ ամեն մարդ թէ գէր ըլլայ թէ նիհար՝ կընայ սունկի կտորի մը պէս լողայ, բաւական է թէ երբեմն երբեմն շունջ առնելու համար գլուխը դուրս հանէ : Այն միջոցին ջրին ընթացքը զքեզ քիչ քիչ կը քշէ կըտանի ու կ'ազատիս :

Բոյոր այս պարագաներու մեջ գլխաւոր բանն այն է որ մարդ չշփոթի, ինքզինքը չկորսընցընէ, վասն զի եթէ մինչեւ վերջը խեղքը գլուխը մնայ, յոյս կայ որ այս կամ ասոնց նման յանկարծական հնարքով մը կ'եանքն ազատէ :

ԴԱՓՆԻ, ԲԱՆԱՍՏԵՂԻ, ԴԱՓՆԵՎԱՐԴ.

Շատ տեսակ դափնի (տեֆնէ) կայ, բայց ամենէն հուշակաւորն ու հին ատենէ ի վեր ծանուցեալն է հասարակ դափնին, որում մեք հայերէն սարդենի ու եզրեղի ալ կըսեմք :

Այս գեղեցիկ ծառը որ Փոքր Ասիոյ մեջ, Եւրոպայի հարաւակողմը եւ Ափրիկէի հիւսիսային դին 10 մետրի չափ կը բարձրանայ, Կրտսէ կղզիէն ու Ափրիկէի Ատլաս լեռնէն եկած է :

Սարդենուոյն փայտը կարծր է, առաձգական, անոյշ հոտ մը ունի եւ երկար ժամանակ կը պահէ : Հատերէն, զոր եզրեղոյ պտուղ կանուանեմք, տեսակ մը իւղ կեղէ որ դեղագործութեան մեջ սաստիկ ցաւերը մեղմացընելու կը գործածուի :

Ամեն ատեն սարդենին համարուած է մի միայն վարձք զինուորական քաջութեանց ու մատենագրական հանճարոյ, ուստի եւ սարդենիի կըշիւնուին բրաբիոնները : Ծառ մը չկայ որ հին ատենը ասոր պէս գովուած ըլլայ բանաստեղծներէ. մասնաւոր կերպով ալ Ապոլոնին նուիրուած էր, վասն զի Դափնէ ըսուած յաւերժա-

հարսը իր ձեռքէն փախչելու ժամանակ Ապոլոն գինքը փոխեց սարդենի դարձուց, եւ սահմանեց որ քաջ քերթողաց գլուխն անով պսակուի :

Հիները կը կարծէին որ դափնին մարգարեական ոգի ու բանաստեղծական խանդ կազդէ մարդու, եւ երբոր կուգին զիշերն աղէկ երազներ տեսնել, բարձերնուն տակը դափնի կը զննին : Այրած ժամանակը երբոր դափնին կը ճարճատէր՝ աղէկ նշան է կըսէին . եւ երբոր չճարճատէր՝ գէշի : Անոնք որ Դեղփիս քաղաքը կերբային որ Ապոլոնի մեծակառոյց մեհենին մեջ պատգամ հարցընեն, թէ որ յաջող պատասխան մը առնուին՝ դառնալու ատեն գլուխին դափնիով կը պսակէին :

Դափնին յաղթութեան ալ նշան էր : Երբոր Հռոմ իշխանապետներն ու հիւպատոսները անձնական քաջութիւն մը կընէին, իրենց առջեւն պտըտցուցած խուրձերնին դափնիով կը պատէին : Տարւոյն առաջին օրը կայսերաց պալատին դրան առջեւը դափնիի ճիւղեր կը տնկէին